

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

**2024/3-SON
ILOVA TO'PLAM**

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

B.Sh.Shermuhhammadov, G.Mirzaaxmedova Bo'lajak tarix o'qituvchilarida analitik tafakkurni rivojlantirish texnologiyasi xorij olimlarining tadqiqotlarida.....	17
B.Q.Qurbonova Ta'limning zamonaviy globallashuv va axborotlashuv sharoitida rivojlanishga doir qarashlar....	22
S.M.Zokirova, M.R.Maxkamov O'zbekistondagi ta'limni tojik tilida olib boradigan maktablarda boshlang'ich sinf o'quvchilariga davlat tilini o'qitish jarayonida monolog va dialogning o'rni	27
G.I.Yuldasheva, O.M.Mirzaxamdova Sotsiologik tadqiqotlarda dasturiy ta'minot va Ibm Spss dasturidan foydalanish omillari.....	33
Sh.A.Ro'zaliyev Informatika turkum fanlarini o'qitishda geymifikatsiyadan foydalanish bosqichlarini axborotlarni qayta ishlash va uzatish asosida tashkil etishning metodik jihatlari	40
A.R.Abdullayeva Nikoh yoshi - oila barqarorligini ta'minlashning ijtimoiy psixologik omili	43
N.U.Alijonov Ta'lim sohasidagi rahbarlarning psixologik salomatligini tadqiq etish.....	49
M.Y.Atadjanov Mahalla – milliy identiklilikka tahdidlardan himoya omili.....	54
N.N.Ahmadjonov Ijtimoiy psixologiyada shaxsiy qadriyatlarini aniqlash tizimi.....	60
M.A.Djalalova Maktabgacha yosh davri bolalarining psixologik salomatligining empirik tahlili	65
N.A.Ergasheva Psixologik salomatlik hamda uning mezonlari.....	69
Sh.K.Mamajonova O'smirlarda addiktiv xulq shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillarini empirik o'rganish	73
D.M.Mo'minov Ommaviy axborot vositalaridagi manipulyativ omillarni inson ongiga tasirini o'rganish	81
D.M.Nuralieva O'zbek oilalarida oila qurish motivlarini o'rganishda empirik tadqiq etilganligining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	87
R.S.Nuriddinov Bo'lajak pedagoglar psixologik salomatligiga ta'sir etuvchi omillar.....	92
M.J.Rajabov Oilaviy munosabatlarda transakt rollar va ularning tahlili	96
F.S.Soliyev Zamonaviy ta'lim muhitida psixologik xavfsizlik va ijtimoiy-madaniy xavfsizligi indeksini oshirishning psixologik mexanizmlari	100
Sh.A.Usmonov Oilada bolaning o'zini anglashida ota-ona shaxsining roli	106
M.B.Yuldasheva Yolg'izlik hissining ifodalanish xususiyatlari	111
G.S.Yunusova O'quvchilarni kasb–hunarga yo'nalganligini psixologik tahlili	116
M.S.Zakirova Bolada shaxs fazilatlarini shakllanishida "Men" konsepsiyasining o'rni.....	121
H.A.G'anieva Maktab o'quvchilarining kasb tanlashga bo'lgan motivlarini ijtimoiy-psixologik xususiyatlari....	128
Л.Ю.Абдукадирова, Д.В.Мионов Интернет-зависимость школьников, как фактор снижения показателей в исследованиях PISA	134

UO‘K: 159. 651.1/7

INFORMATIKA TURKUM FANLARINI O‘QITISHDA GEYMIFIKATSIYADAN FOYDALANISH BOSQICHLARINI AXBOROTLARNI QAYTA ISHLASH VA UZATISH ASOSIDA TASHKIL ETISHNING METODIK JIHLARI**МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОРГАНИЗАЦИИ ЭТАПОВ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГЕЙМИФИКАЦИИ В ПРЕПОДАВАНИИ КОМПЬЮТЕРНЫХ НАУК НА ОСНОВЕ ОБРАБОТКИ И ПЕРЕДАЧИ ИНФОРМАЦИИ****METHODOLOGICAL ASPECTS OF ORGANIZING THE STAGES OF USING GAMIFICATION IN TEACHING COMPUTER SCIENCES BASED ON PROCESSING AND TRANSMISSION OF INFORMATION****Ro‘zaliyev Sherzodjon Avazjonovich**
Farg‘ona davlat universiteti dotsenti.**Annotatsiya**

Maqolada ta‘limda ijtimoiy-gumanitar fanlarni o‘qitishda ta‘lim jarayonining samaradorligini oshirish masalalari yuzasidan ma‘lumotlar o‘rganilgan. Shaxsning kasbiy malakalarini shakllantirish hamda rivojlantirishda axborot texnologiyalarining texnologiyasi samarali ekanligi nazariy tahlil qilingan. Ta‘lim jarayonida yordamida fanlapni o‘qitishda talabalarda bo‘lajak kasbiy malakalarni rivojlantirish uchun ularning bilish faoliyatini rivojlantirish masalalari keltirilgan.

Аннотация

В статье рассматривается информация по вопросам повышения эффективности образовательного процесса при преподавании социальных и гуманитарных наук в образовании. Теоретически проанализировано, что технология информационных технологий эффективна в формировании и развитии профессиональных навыков человека. При обучении fanlapу с помощью учебного процесса представлены вопросы развития познавательной активности студентов для развития будущих профессиональных навыков.

Abstract

The state is considering information on issues of increasing the efficiency of the educational process when teaching social sciences and humanities in education. Theoretically analyzed how effective information technologies are in the formation and development of human professional skills. When teaching fanlap using the educational process, the issues of developing students' cognitive activity for the development of future professional skills are presented.

Kalit so‘zlar: axborot-kommunikatsiya, ta‘limda axborot texnologiyalari, raqamli kompetensiyasini, raqamli texnologiyalar, shaxs, axborot siyosati, didaktik muammo.

Ключевые слова: информация и коммуникация, информационные технологии в образовании, цифровая компетентность, цифровые технологии, личность, информационная политика, дидактическая проблема.

Key words: information and communication, information technologies in education, digital competence, digital technologies, personality, information policy, didactic problem.

KIRISH

XXI asr axborot-kommunikatsiya asrida ma‘lumotlar hajmining keskin ko‘payishi tahsil oluvchilarda o‘quv materialini idrok qilish barobarida uzatilayotgan axborotning sifatiga ham alohida talablar qo‘ymoqda. Shu jihatdan olganda, o‘qitish jarayonida o‘quv axborotini o‘zlashtirish texnologiyalarini takomillashtirish alohida e‘tibor talab qilinayotgan masalalar sirasiga kiradi. Jahon mehnat bozori konstrukturasi global o‘zgarib, raqobat tobora kuchayib borayotgani bois axborot siyosati sohasida mamlakatimizda ommaviy axborot vositalari bilan samarali hamkorlik qilish yo‘lga qo‘yilmoqda. Oliy ta‘lim jarayonida raqamli texnologiyalar sharoitida talabalarga geymifikatsiya yordamida “Ta‘limda axborot texnologiyalari”ni o‘qitish bugungi kunning eng dolzarb, ilmiy qiziqish uyg‘otadigan, ham xorijiy ellarda, ham mamlakatimizning o‘zida ko‘plab ilmiy tadqiqotlar olib borilayotgan ko‘p tarmoqli sohalaridan biri sanaladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 2-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi PQ-4151-son, hamda 2019-yil 27-iyundagi "Ommaviy axborot vositalari mustaqilligini ta'minlash hamda davlat organlari va tashkilotlari axborot xizmatlari faoliyatini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-4366-son qarorlari mamlakatimizda axborot va ommaviy kommunikatsiyalar sohasini boshqarish tizimini qayta tashkil qilish, ijtimoiy-siyosiy va sotsial-iqtisodiy rivojlanishning muammoli masalalarini hal etishga qaratildi.

Jahon ta'lim va ilmiy tadqiqot muassasalarida "Informatika va axborot texnologiyalari" fanini chuqur o'rganishga mo'ljallangan didaktik materiallar va elektron qo'llanmalarning yangi avlodini yaratish hamda texnologik yondashuvlarning o'qitish samaradorligiga ta'sir etuvchi xususiyatlarini tadqiq etishga yo'naltirilgan ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda.

Tahsil oluvchilarda axborotlar bilan ishlash, "Ta'limda axborot texnologiyalari" fanidan kompetensiyalarni shakllantirish, ushbu o'quv kursining boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligini ilmiy nuqtai nazardan asoslab berish fanni o'qitishning nazariy, amaliy va metodik asoslarini mustahkamlash bo'yicha ham ilmiy tadqiqotlarga aloxida e'tibor berilmoqda.

Mamlakatimizda ta'lim jarayonini tashkil etishda ilg'or pedagogik uslub va texnologiyalar, multimedia taqdimotlarini qo'llashga katta e'tibor qaratilib, ilg'or xorij tajribalarini chuqur o'rganish, ta'lim jarayonini yangi mazmunda loyihalashtirish uchun yangi o'quv rejaları va dasturlarini qaytadan ishlab chiqish va shu asosda informatikani o'qitishda salmoqli vazifalar ijrosini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Oliy ta'lim tizimidagi pedagogik jarayonning bosh xususiyatlaridan biri uning raqamlashtirilishi bilan belgilanadi. 2020-yil 5-oktabrda qabul qilingan qarorda ham pedagog kadrlar salohiyati, ularning ta'lim tizimidagi innovatsion o'zgarishlarni amalga oshirishga tayyor bo'lishi zarurligi masalasi ta'kidlanadi. Shuningdek, mazkur hujjatlarni amalga oshirish bo'yicha ta'lim tizimida rejalashtirilgan ishlar va tadbirlar majmui raqamli texnologiyalarning mamlakatimiz hayotiga keng kirib borayotganligidan dalolat beradi. Informatikani o'qitishda raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayonida qo'llanilishi talabalarda o'quv-biluv faoliyatga motivatsiyani kuchaytiruvchi stimuly bo'lib hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

"O'zbekiston Respublikasining Ta'lim to'g'risidagi Qonunida "ta'lim va tarbiyaga milliy hamda umuminsoniy qadriyatlarining singdirilganligi; ta'lim va tarbiyaning insonparvarlik, demokratik xususiyat"ga ega ekanligi alohida e'tirof etilgan (4-modda. Ta'lim sohasidagi asosiy prinsiplar). O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-fevraldagi PF-5349-son "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida", 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni, 2020-yil 6-oktabrdagi PQ-4851-son "Axborot texnologiyalari sohasida ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, ilmiy tadqiqotlarni pivojlantirish va ularni IT-industriya bilan integratsiya qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori raqamli texnologiyalar asosida ta'lim jarayonlarini tashkil etish vazifalari ijrosini ta'minlashga katta mas'uliyat yukladi.

"Ta'limda axborot texnologiyalari"ni o'qitishda ta'lim samaradorligiga erishish ko'p jihatdan o'qitishning tabaqalashtirilgan metod va shakllari uchun zaruriy shart-sharoit yaratish, metodik ta'minoti faol bilish faoliyatlarini intensiv jadallashtirish, o'qitish texnologiyasiga yangicha yondashuvlardan foydalanish zaruratini keltirib chiqaradi.

S.T.Turg'unov fikricha, "Faqatgina refleksiv ta'lim jarayonidagina shaxsiy tushunchalarni rivojlantirish, boshqaruv va o'quv faoliyatining ahamiyatini yetarli darajada yoritish mumkin" bo'ladi.

Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida raqamli texnologiyalardan foydalanish uchun sohada amalga oshirilayotgan modernizatsiya jarayonlari tahlil qilinishi va o'rganilishi lozim. Buning uchun o'qitishda geymifikatsiyadan mantiqiy fikrlash usullarini integrativ o'zlashtirishga mo'ljallangan vizual organayzerlardan individual foydalanish imkoniyatlari axborotlarni qayta ishlash va uzatish kabi monitoringli yo'nalishlarga singdirilishi lozim.

Axborotlar bilan ishlaganda ularni boshqarish, uzatish, saqlash, bir ko'rinishdan boshqa, zarur ko'rinishga o'tkazish jarayonlari amalga oshiriladi.

Informatikani o'qitishda ta'limning nazariy masalalari, pedagogik texnologiyalar va metodlar, didaktik jarayonlarni loyihalash, ma'ruza, amaliy va laboratoriyalarni tashkil etish jarayoni, shaxsiy va kasbiy axborot maydonini shakllantirish imkoniyatlarini chuqur o'rganish talab etiladi. Binobarin, bunda ilg'or tajribalarni har tomonlama o'rganib chiqish, novator xorij tajribasini inobatga olgan holda ta'lim jarayonini yangi mazmunda tashkil qilish uchun yangi o'quv rejalari va dasturlarini qaytadan ishlab chiqish, ularda an'anaviy ta'lim uslublaridan voz kechib, amaliy mashg'ulotlar va ishlab chiqarish amaliyoti bo'yicha soatlar ko'paytirilishini ta'minlash zarur. Yuqorida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash maqsadida raqamli texnologiyalar sharoitida talabalarga geymifikatsiya yordamida informatikani o'qitishni takomillashtirish orqali bo'lajak mutaxassislarni "raqobatbardosh va jahon standartlariga javob bera oladigan yuqori salohiyatli" kadrlarni tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi.

NATIJA VA MUHOKAMA

Chet el tajribasini chuqur va har tomonlama o'rganib chiqish, ilg'or xorij tajribasini inobatga olgan holda ta'lim jarayonini yangi mazmunda tashkil qilish uchun yangi o'quv rejalari va dasturlarini qaytadan ishlab chiqish, ularda an'anaviy ta'lim uslublaridan voz kechib, amaliy mashg'ulotlar va ishlab chiqarish amaliyoti bo'yicha soatlar ko'paytirilishini ta'minlash zarur. Yuqorida belgilangan vazifalar ijrosini ta'minlash maqsadida raqamli texnologiyalar sharoitida talabalarga geymifikatsiya yordamida informatikani o'qitishni takomillashtirish orqali bo'lajak mutaxassislarni raqobatbardosh va jahon standartlariga javob bera oladigan yuqori salohiyatli kadrlarni tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

"Informatika turkum fanlarini o'qitishda geymifikatsiyadan foydalanish bosqichlarini axborotlarni qayta ishlash va uzatish asosida tashkil etishning metodik jihatlari" mavzusidagi maqola raqamli vositalar va ta'lim muassasalarida o'quvchilarning psixologik farovonligi o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni ta'kidlaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Sh.A.Ro'zaliyev Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali talabalarda geymifikatsiya texnologiyalari bilan ishlash ko'nikmalarini oshirish// Toshkent davlat pedagogika universiteti- Ilmiy axborotlari.-2022-11son-35-40
2. Mamatova Zilolaxon Xabibulloxonovn. (2022). Raqamli texnologiyalar sharoitida informatika fanini oliy ta'lim muassasalarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanib o'qitish. Conferencea, 199–202. Retrieved from <https://conferencea.org/index.php/conferences/article/view/831>
3. Рузалиев Ш. Положительное влияние интерактивных технологий на качество и эффективность образования //Экономика и социум. – 2021. – №. 4-2. – С. 362-365.